

ANTONI DALMASES

1. QUI ÉS?

Antoni Dalmases va néixer a Sabadell el 17 de juliol de 1953. És llicenciat en Filologia hispànica i actualment fa de professor de llengua i literatura catalanes.

La seva obra narrativa abraça contes i novel·les infantils i juvenils, però també ha escrit llibres per a adults: *La infinitud dels parcs* (premi Marià Vayreda, 1991), *L'última primavera* (premi Andròmina, 1992), *Al mig del camí* (premi Sant Joan, 1998)... És articulista en mitjans de comunicació i en revistes científiques i culturals. És membre de l'AELC (Associació d'Escriptors en Llengua Catalana) i del PEN Català. Algunes de les seves obres han estat traduïdes al castellà i al gallec.

Des de ben petit li agradava llegir i escriure. Però les autèntiques ganes de fer-ho, d'escriure, li van sorgir, com diu ell mateix, *quan comproves que la vida és avorrida, monòtona, banal i repetitiva. I t'adones que tens unes limitacions físiques, geogràfiques i monetàries. I que mai no podràs ser altra cosa que el que ets i on ets. I llavors veus que llegint vius en una altra banda i en un altre temps i que per tant si escrius, també ho faràs!*

Per escriure, al seu criteri, no hi ha més pedagogia que l'aristotèlica: la mimesi. Igual que va aprendre a caminar imitant com ho feia el seu pare, a escriure també. Els primers intents d'escriptura no van ser gaire reeixits, però va comprovar que s'ho passava molt bé fent-ho. Que es divertia. Més endavant, quan va descobrir que les seves històries agradaven als altres, encara s'ho va passar millor i llavors va decidir fer-se escriptor.

Escriure seriosament, però, no ho va fer fins que va néixer el seu segon fill. Aquell estiu no va poder anar de vacances i llavors es va dir: *No puc marxar ni amb la família, ni amb el cos, ni amb les maletes, però sí, que ho puc fer amb el cap.* Ho va fer i va sorgir la seva primera novel·la: *I no parava de ploure* (1986).

En aquesta obra, Antoni Dalmases va explicar, a través d'un jove protagonista, el viatge que ell i la seva dona havien fet l'any anterior. Imaginació, mapes i fotografies van ser el seu material literari. Un cop acabada la novel·la, la va presentar a un premi que no va guanyar, però l'editorial s'hi va interessar, la va editar i va tenir èxit. Dalmases confessa: *Em vaig sentir el rei de la creació.* Després, l'editorial li va demanar una altra novel·la, una altra, i una altra... I des de llavors no ha parat ni d'escriure, ni de guanyar premis.

2. QUÈ ESCRIU I COM ESCRIU

Antoni Dalmases va començar amb la literatura juvenil gràcies al protagonista de la novel·la *I no parava de ploure*. Per al seu personatge va agafar de model un alumne que tenia a classe, li va canviar el nom, l'edat, alguns trets, i va jugar a entrar i a sortir de dintre d'una ànima jove que, tot i ser ell, l'autor, no ho era. Això el va estimular tant que es va dedicar a fer llibres de i per a gent jove: *Al cap i a la fi* –diu Dalmases–, *la joventut és l'època de més il·lusió, passió, força i esperança.*

Dalmases es considera un xic anàrquic pel que fa al seu mètode de treball. Si no escriu, té una frisança de no complir amb si mateix, de trair-se, d'acomodar-se a una vida fàcil; llavors, busca en el seu cap històries que l'ajudin a fugir de la monotonia.

El primer que fa és pensar què explicarà, qui viurà la història i com acabarà aquesta. Idea, personatge i final són els tres eixos al voltant dels quals desenvolupa el seu treball.

D'entrada, no escriu. Primer construeix la trama amb el pensament. Parteix de l'autointerrogació per organitzar allò que vol explicar. Després, busca la veu narradora i el punt de vista des d'on explicarà la història. Tria el protagonista i el caracteritza. I, finalment, busca la informació que li cal per al tema i l'argument. Quan té tots aquests elements, es posa a escriure.

Hi ha narracions que li creixen soles. D'altres són superiors a ell mateix i les ha de deixar per recuperar-les al cap d'un temps. Confessa que a vegades el narrador se li escapa de les mans, li agafa entitat pròpia i el porta per camins estranys. Quan dona el text per acabat, el deixa refredar durant una temporada. Després el corregeix fins a donar-lo per bo.

Els seus temes preferits són la relació entre les generacions aparentment contràries – joves-vells, per exemple–, però profundament unides. Com es fa lliure una persona amb les referències, llunyanes però arrelades, dels avis. Això vol dir el lligam que s'estableix entre qui arriba (nét) i qui marxa (avi). Dit d'una altra manera, el llaç existent entre vida-mort. Aquest tema, que gairebé és una constant en la seva obra, el repeteix amb arguments i personatges diferents. També li interessa molt aprofundir en la tendresa, en l'amor entres les persones fora del desig sexual. Antoni Dalmases creu que els joves pensen poc en tot això i opta per fer-los-hi reflexionar a través de la seva literatura, però sempre des de l'humor. Segons ell: *Amor-Humor es diferencien en tant sols un fonema.*

Dalmases està convençut que la literatura ha de presentar tipus de vida, ha de donar models:

En un moment com l'actual que hi ha una pèrdua de models la literatura n'ha de crear. Cal recuperar els valors de la tendresa, l'amor, el goig, el respecte, la nostàlgia... Jo, potser, practico un tipus de didactisme molt arran de terra però crec que és el que els nanos entenen. Se'ls hi ha de dir: Ep! La bondat és aquí i això altre, no val.

En l'última novel·la, *Jo, el desconegut*, la seva pretensió és mostrar l'evolució d'un noi a partir de la relació amb els altres. Aquest xicot protagonista, al principi és despreocupat, inconscient, mesell..., i al final treu de dintre seu un altre ser totalment transformat. Aquesta moral, en el sentit d'ètica de viure, és el que li interessa transmetre amb les seves obres.

L'autor té un espai mític: França. *Allà on la gent és amable, culta, lliure, rica... –diu rient–; des de petit pensava que aquella terra, al nord, on vivien persones importants i parlaven una llengua diferent i bonica, era el paradís.* La majoria dels seus personatges són gent que fugen cap al país veí, s'hi instal·len i, fins i tot, a vegades en tornen decebuts.

I, si França és l'espai, el temps és el de la guerra i la postguerra. Li agraden els temps difícils, terribles. Els temps de pors i de silencis que fan que les persones hagin de lluitar i de prendre decisions complexes. Però aquestes persones, les basteix de sentit de l'humor, vol que enmig de la tragèdia hi hagi un lloc per a la comèdia. La seva literatura és irònica: *La ironia és la meva defensa davant dels sentiments.*

Com a bon lector no es pot sostreure de les influències de certs autors, especialment de Julio Cortázar. Dalmases confessa: *De joves, Cortázar i jo érem amics. Fèiem un duet fantàstic.* Creu que les lectures han de ser variades segons el moment en què es llegeix i valora molt l'esforç intel·lectual que certs autors obliguen a fer per entendre'ls. Aquest és el cas de Cortázar amb *Rayuela*.

La seva llengua, la llengua amb la qual construeix el pensament, és el català. Coneix i parla altres llengües en les quals no li importaria escriure. Actualment se sent decebut pel tracte que està rebent el català:

La llengua és més que una eina de comunicació, és eina de pensament. Sense pensament no hi ha idees, per tant sense llengua tampoc. I si no hi ha idees, no hi ha res de res.

Creu que les paraules tenen un valor misteriós, màgic, de dir realitats que no hi són però que, quan es diuen, existeixen:

Els científics troben allò que ja hi és. Si Einstein no hagués descobert la teoria de la relativitat, algú altre ho hauria fet. Però l'escriptor crea realitats noves i diferents. Escriure és una suma de sensibilitats, d'història personal i col·lectiva, de moment de trobada, d'agilitat física i mental...

Les paraules li van servir per explicar a la seva filla de dos anys (i a ell mateix) la mort de la mare. Quan va morir la seva primera dona va pensar que no volia aquell final: *No m'hi conformo –es va dir–, vull una altra vida. Vull una història que no em deixi, vull ser jo qui la deixi, per això necessito saber-ne sempre el final, per dominar-la. No estic de tornada de res ni vull que els meus lectors ho estiguin. Quan escric creo una vida que regalo al lector i vull que l'accepti o se m'hi revolti.*

Dalmases reivindica la història de la literatura a l'ensenyament:

¿Com es pot explicar l'amor i la mort sense passar per Riba, Carner, Salvat-Papasseit, Alcover, Villalonga...? Considerar la literatura només com un entreteniment és una traïció. Llegir és més que això, és un exercici bestial de capacitat intel·lectual, d'imaginació, de sentiment i d'humanitat.

4. QUÈ HA ESCRIT?

Narrativa breu

- *La infinitud dels parcs*. Barcelona: Empúries, 1993.
- *Les línies de l'atzar*. Barcelona: Pòrtic, 1993.

Narrativa breu infantil

- *La sorprenent història d'en Joan No-me'n-recordo*. Barcelona: Abadia de Montserrat, 1990. (La xarxa; 120)
- *L'Elisenda i el mar*. Barcelona: Abadia de Montserrat, 1992. (La finestra; 20)
- *El cargol cuataronja*. Barcelona: Abadia de Montserrat, 1993. (La finestra; 24)
- *Són estranys, els grans!* Barcelona: Cruïlla, 1995. (Els pirates; 19)
- *El grill tabalot*. Barcelona: Abadia de Montserrat, 1995. (La finestra; 29)
- *Els ulls d'en Joan*. Barcelona: Abadia de Montserrat, 1996. (Llibres del sol i de la lluna; 73)
- *Temps regirats*. Barcelona: Cruïlla, 2002. (Gran angular; 128)
- *Les cuques ballaruques*. Barcelona: Cruïlla, 2003. (El vaixell de vapor. Blanca; 44)
- *Col·lecció Clam Barça*:
 - Operació Rescat
 - Joc Brut

- Gladiadors a l'estadi
- El test de la victòria

Novel·la

- *I no parava de ploure*. Barcelona: Laia-Pòrtic, 1986-1992. (El brot jove; 15)
- *Els llums irreal*s. Barcelona: Laia-Pòrtic, 1990. (El brot jove; 17)
- *Els vescomte minvant*. Barcelona: Cruïlla, 1992. (El vaixell de vapor. Taronja)
- *La revolta de Job*. Barcelona: Pòrtic, 1992. (El brot; 78)
- *L'última primavera*. València: Eliseu Climent / 3i4, 1993.
- *Doble joc*. Barcelona: Cruïlla, 1994. (Gran angular; 61)
- *El castell dels dos falcons*. Barcelona: Teide, 1994.
- *Els embolics truquen per telèfon*. Barcelona: Grijalbo, 1994.
- *Al mig del camí*. Barcelona: Edicions 62, 1998. (El balancí, 336)
- *Silvestre Malasang*. Barcelona: Cruïlla, 2001. (El vaixell de vapor. Vermella; 105)
- *Jo, el desconegut*. Barcelona: Cruïlla, 2005.

Prosa de no ficció (crítica i estudis literaris)

- *L'obra poètica de Pere Quart*. Sabadell: Col·legi de Doctors i Llicenciats, 1980.

Premis

- Premi Marià Vayreda (1991): *La infinitud dels parcs*.
- Premi Andròmina de narrativa (1992): *L'última primavera*.
- Premi Sant Joan Caixa de Sabadell (1998): *Al mig del camí*.
- Premi Gran Angular (2005):